

Skötselplan för Risaveds naturreservat i Habo kommun

Skötselplanens giltighetstid	2
1. Syftet med naturreservatet	3
2. Beskrivning av området.....	3
2.1. Administrativa data	3
2.2. Prioriterade bevarandevärden.....	4
2.4. Historik och markanvändning.....	4
2.5. Växt- och djurliv	4
2.6. Friluftsliv	5
2.7. Bebyggelse och anläggningar.....	5
2.8. Källförteckning.....	5
3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet	6
3.1. Övergripande mål med skötseln.....	6
3.2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	6
3.3. Oplanerade övergripande åtgärder	7
3.4. Friluftsliv och gränser	7
3.5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	8
4. Dokumentation och uppföljning	9
4.1. Uppföljning av skötselåtgärder.....	9
4.2. Uppföljning av bevarandemål.....	9
5. Bilagor	9

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län 2026 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering. Beslut om naturreservat fattades 8 september 2026.

Vid frågor om skötsel av naturreservat kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 010-223 60 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda en äldre sandtallskog med kontinuitet av tall
- bevara och vårda biologisk mångfald främst mykorrhizasvampar knutna till kontinuitet av tall på sandig mark
- inom ramen för bevarande av naturvärdena ge besökare möjlighet till naturupplevelser och ett rikt friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att:

- efterlikna en naturlig störningsregim med i första hand återkommande naturvårdsbränningar, i andra hand genom brandefterliknande åtgärder

2. Beskrivning av området

2.1. Administrativa data

Namn	Risaved
Skyddsform	Naturreservat
Areal	24,7 hektar (ha) varav vatten 0 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Habo
Socken	Gustav Adolf
Naturgeografisk region	Tiveden-Tylöskogen-Kolmården (23)
Mittpunktskoordinater	N 6430516 – E 444694 (SWEREF99TM)
Lägesbeskrivning	Drygt 5 kilometer norr om Gustav Adolfs kyrka och drygt 3,5 kilometer nordväst om Fagerhults samhälle
Fastighet	Svedbrokvarn 2:2 Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Fastighetsägarkategori	Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Areal per markslag

Skog	23,7 ha
Övrigt	1 ha

2.2. Prioriterade bevarandevärden

Naturtyp	Sandtallskog
Strukturer	Gammal tall med kontinuitet, tunt jordtäck
Arter	Mykorrhizasvamp knuten till sandtallskog, till exempel dropptaggsvamp, motaggsvamp och torrmusseron. Ovanliga lummerarter som cypresslummer. Återintroducera mosippa.

2.3. Topografi, geologi och hydrologi

Risaved ligger inom Gagnåns avrinningsområde som i sin tur ligger inom Motala ströms huvudavrinningsområde. Det finns lite sumpskog i den västra delen i gränsen mot Gagnåns naturreservat. I övrigt finns inga bäckar eller andra vatten i området.

Naturreservatet är ett väldigt flackt område med små höjdskillnader. Det ligger 240-245 meter över havet. Området ligger i södra delen av Hökensås urbergsrygg och berggrunden utgörs av granit. Hökensås ligger inom en av landets största sand- och grusavlagringar från istiden. Jordarten i Risaved är sand.

2.4. Historik och markanvändning

Naturreservatsområdet var barrskogsbevuxen skogsmark på generalstabskartan från mitten av 1880-talet. Namnet Risaved var namnet på ett torp som på 1880-talet låg strax öster om naturreservatet. Torpet fanns inte kvar på 1950-talet. Skogen i naturreservatet har sannolikt använts för skogsbete.

Det finns inga fornlämningar eller andra kulturlämningar registrerade i naturreservatet.

2.5. Växt- och djurliv

Risaved domineras av äldre, gles tallskog. Det finns enstaka granar i den södra delen, mot Gagnåns naturreservat. I ytterområdena finns det också lite yngre tall. I övrigt är tallen jämnårig. Lingon, blåbär och ljung dominerar i fältskiktet med inslag av odon och ängskovall. Bottenskiktet domineras främst av väggmossa men det finns också ytor med olika renlavar, på dessa ytor växer inga ris. Det finns ganska mycket död ved. Området är flackt men det finns några grunda sänkor som gör topografin lite mer varierad. Det finns spår av vildsvinsbök i skogen.

I den västra delen finns ett litet område med sumpskog och här finns en större andel gran i trädskiktet. Det växer också viden, tuvull och blåtåtel i sumpskogen.

Det har gjorts fynd av svamparna dropptaggsvamp, motaggsvamp och torrmusseron i området. Alla tre arterna är mykorrhizasvampar som behöver lång kontinuitet av barrträd. Alla tre arterna är också rödlistade och är knutna till kontinuitet av gammal tall på sandig mark.

Den stark hotade (EN) arten cypresslummer finns i ganska många exemplar i naturreservatet. Den ovanliga arten mellanlummer (NT) finns strax utanför. Den starkt hotade (EN) arten mosippa finns rapporterad från närområdet för 20-25 år sedan. De två lummerarterna förekommer ganska rikligt i Hökensås-området och även mosippa förekommer på flera platser.

Djurlivet är dåligt undersökt.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2a.

2.6. Friluftsliv

Vandringsleden Västra Vätterleden passerar igenom naturreservatet och det finns en rastplats vid leden i naturreservatet. Rastplatsen består av en eldstad, vindskydd, sittplatser och ett enkelt vedskjul. Ett motionsspår passerar i sydöstra kanten precis utanför naturreservatet.

2.7. Bebyggelse och anläggningar

Ett par skogsbilvägar korsar naturreservatet. I övrigt finns ingen bebyggelse eller anläggningar.

2.8. Källförteckning

Kulturmiljöregistret. Riksantikvarieämbetet.

Länsstyrelsen i Jönköpings läns inventering av mykorrhizasvamp i sandtallskog 2018-2020.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. Registerblad NRO06075.

Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2020:4.

SGU. Jordartskarta

SGU. Berggrundskarta

www.artportalen.se

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1. Övergripande mål med skötseln

Naturreservatet Risaved ska utgöras av en biologiskt värdefull sandtallskog. Skogen ska vara flerskiktad och olikåldrig med en kontinuitet av tall och äldre tallar på sandig mark. Området ska hysa en artrik svampflora av mykorrhizasvampar och livskraftiga bestånd av cypresslummer. Området ska även ha förutsättningar att hysa mosippa och mellanlummer.

Skötseln ska vara inriktad på att bevara och vårda naturvärdena genom att naturvårdsbränning genomförs med jämna mellanrum. En bränning ska minska buskskikt och förnalager och skapa blottad mineraljord för att gynna tallföryngring och mykorrhizasvamp.

Hela naturreservatet är ett enda skötselområde.

3.2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 2b.

Skötselområde 1: Tallskog 24,7 ha

Områdesbeskrivning

Skötselområdet utgörs av hela naturreservatet. Skogen domineras av en äldre jämnårig tallskog. Det finns små partier med yngre tall och inslag av enstaka gran. Fältskiktet domineras av ris men det finns också partier med renlavar.

Bevarandemål

Området ska utgöras av en biologiskt värdefull och gles talldominerad barrskog på sandig mark. Skogen ska vara olikåldrig och flerskiktad med stort inslag av gamla tallar. Föryngringen av tall ska vara tillräcklig för att mängden tall inom naturreservatet inte ska minska. Humustäcket ska vara tunt och det ska finnas renlavsmattor och fläckar av blottad sand. Det ska finnas förutsättningar för en

artrik flora av mykorrhizasvampar och ett livskraftigt bestånd av cypresslummer. Det ska också finnas förutsättningar för mosippa och mellanlummer att leva i området. Arealen taiga ska vara 23,7 ha.

Löpande skötselåtgärder

- Kontrollerade och lågintensiva naturvårdsbränningar i intervaller om 20 till 50 år. All eventuell bränning ska föregås av noggrann planering och utredning samt omgärdas av nödvändiga säkerhetsarrangemang. Den första bränningen bör genomföras senast år 2035.
- Om naturvårdsbränning inte är genomförbart eller inte får önskad effekt kan det bli aktuellt med punktvis markstörning, punktbränning och röjning av gran i syfte att gynna marksvampar samt gynna föryngringen och utvecklingen av tall.
- Återintroducera mosippa.

3.3. Oplanerade övergripande åtgärder

Inom hela naturreservatet är det tillåtet att bekämpa för området invasiva eller främmande arter.

3.4. Friluftsliv och gränser

I norra delen, utefter Västra Vätterleden, finns en iordningställd rastplats med ett litet vindskydd, sittplatser, eldstad och ett vedskjul. Det finns utrymme att parkera 1-2 bilar vid rastplatsen.

För lokalisering av friluftsanordningar, se karta bilaga 2b.

Bevarandemål

Gränsmarkeringen för området ska vara i gott skick. Besökare till naturreservatet ska kunna ta del av föreskrifter och information om områdets naturvärden och kulturvärden genom en lättillgänglig informationstavla som är i gott skick och en informativ hemsida. Informationen i området förhöjer upplevelsen av besöket, hjälper besökarna att få sina förväntningar uppfyllda och bidrar till att syftet med områdesskyddet uppnås.

Skötselåtgärder

- Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.
- Informationstavla ska placeras ut inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.
- Naturreservatet ska ha en egen sida på Länsstyrelsens webbplats med information om områdets naturvärden och tillgänglighet.
- Informationstavlor ska innehålla karta över området, information om naturreservatets naturvärden samt naturreservatsföreskrifter för allmänheten.
- Det får finnas en rastplats med eldstad, sittplatser, vindskydd och vedskjul.

3.5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	Inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
Informationstavla	Skötselområde 1	Inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1	Den första genomförs senast år 2035 och sedan i intervaller om 20 till 50 år
Punktvis markstörning, punktbränning och röjning av gran av igenväxningskaraktär	Skötselområde 1	Vid behov
Återintroducera mosippa	Skötselområde 1	Efter den första bränningen

4. Dokumentation och uppföljning

4.1. Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska följas upp och dokumenteras enligt Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens riktlinjer.

4.2. Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivsvärden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

2a Artlista

2b Skötselplankarta